

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 17. julija 2014*

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe — Direktiva 93/13/EGS — Člen 7 — Listina Evropske unije o temeljnih pravicah — Člen 47 — Potrošniške pogodbe — Hipotekarna kreditna pogodba — Nepošteni pogoji — Postopek izvršbe na podlagi hipoteke — Pravica do pravnega sredstva“

V zadevi C-169/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Audiencia Provincial de Castellón (Španija) z odločbo z dne 2. aprila 2014, ki je prispela na Sodišče 7. aprila 2014, v postopku

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

proti

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, SA,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, E. Levits (poročevalec), sodnik, M. Berger, sodnica, S. Rodin in F. Biltgen, sodnika,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 30. junija 2014,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za J. C. Sáncheza Morcilla in M. del C. Abril García P. Medina Aina, procurador de los tribunals, skupaj s P. J. Bastido Vidalom, odvetnikom,
- za Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA B. García Gómez in J. M. Rodríguez Cárcamo, odvetnika,
- za špansko vlado S. Centeno Huerta in A. Rubio González, agenta,
- za Evropsko komisijo M. Owsiany-Hornung, É. Gippini Fournier in M. van Beek, agenti,

po opredelitvi generalnega pravobranilca

* Jezik postopka: španščina.

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 7 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288) in člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med J. C. Sánchezom Morcillom in M. del Carmen Abril Garcío na eni strani ter družbo Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (v nadaljevanju: Banco Bilbao) na drugi strani zaradi njunega ugovora zoper izvršbo na podlagi hipoteke na njuno stanovanje.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V deveti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:
„[...] kupce blaga in storitev je treba zaščititi pred zlorabo moči prodajalca ali ponudnika [...]“.
- 4 Člen 1(1) te direktive določa:
„Namen te direktive je približati zakone in druge predpise držav članic o nedovoljenih [nepoštenih] pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.“
- 5 Člen 3 navedene direktive določa:
„1. Pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega [nepoštenega], če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.
2. Pogodbeni pogoj šteje za pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, če je bil sestavljen vnaprej in potrošnik zato ni mogel vplivati na vsebino določbe, zlasti v okviru vnaprej oblikovane tipske pogodbe.
[...]
3. Priloga vsebuje okvirni in nedokončani seznam pogojev, ki lahko štejejo za nedovoljene [nepoštenne].“
- 6 Člen 7(1) iste direktive določa:
„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih [nepoštenih] pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

7 V Prilogi k Direktivi 93/13 so naštetih pogoji iz člena 3(3) te direktive. Med drugim so navedeni ti pogoji:

„1. Pogoji, katerih cilj ali učinek je:

[...]

(q) izključitev ali omejitev potrošnikove pravice do sprožitve pravnega postopka ali drugega pravnega sredstva, zlasti z zahtevo, da potrošnik naslovi spore izključno na arbitražo, za katero ne veljajo pravne določbe, omejitvijo dokazov, ki so mu na voljo ali s prenosom dokaznega bremena, ki ga po veljavnem pravu nosi prodajalec ali ponudnik.“

Špansko pravo

8 Zakon o pravdnem postopku (*Ley de enjuiciamiento civil*, v nadaljevanju: LEC) z dne 7. januarja 2000 (BOE št. 7 z dne 8. januarja 2000, str. 575) je bil spremenjen s poglavjem III zakona 1/2013 o ukrepih za okrepitev zaščite hipotekarnih dolžnikov, prestrukturiranju terjatev in oddaji socialnih stanovanj v najem (*Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social*) z dne 14. maja 2013 (BOE št. 116 z dne 15. maja 2013, str. 36373, v nadaljevanju: zakon 1/2013), nazadnje pa še z uredbo-zakonom 7/2013 o nujnih davčnih in proračunskih ukrepih ter spodbujanju raziskav, razvoja in inovacij (*decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación*) z dne 28. junija 2013 (BOE št. 155 z dne 29. junija 2013, str. 48767).

9 Člen 695 LEC glede postopka z ugovorom zoper izvršbo na podlagi hipoteke zdaj določa:

„1. V postopkih, na katere se to poglavje nanaša, se ugovoru dolžnika zoper izvršbo ugodi le, če temelji na teh razlogih:

(1) če preneha zavarovanje ali zavarovana terjatev, [...]

(2) če gre za napako pri določitvi dolgovane zneska, [...]

(3) če so – v primeru izvršbe na premočninah, ki so predmet ročne ali neposestne zastavne pravice – te premočnine predmet druge zastavne pravice, hipoteke na premočnini ali nepremočnini ali zavarovanja, vpisanih pred zastavitvijo, ki je premet postopka, kar je treba dokazati z ustreznim potrdilom o vpisu;

(4) če je pogodbeni pogoj, ki predstavlja podlago za izvršbo ali na podlagi katerega se je določil dolgovani znesek, nepošten.

2. V primeru vložitve ugovora iz prejšnjega odstavka sodni tajnik prekine izvršbo in stranke pozove na obravnavo pred sodiščem, ki je izdalo sklep o izvršbi. Stranki morata vabilo prejeti vsaj petnajst dni pred zadevno obravnavo. Na tej obravnavi sodišče zasliši stranke, zbere predložene dokumente in drugi dan v obliki sklepa sprejme odločitev po svoji presoji.

3. S sklepom, s katerim se ugodi ugovoru, ki temelji na prvem in tretjem razlogu iz odstavka 1 tega člena, se odredi ustavitev izvršbe; s sklepom, s katerim se ugodi ugovoru, ki temelji na drugem razlogu, se določi znesek, za katerega se mora izvršba nadaljevati.

Če se ugotovi obstoj četrtega razloga, se odredi ustavitev izvršbe, kadar je pogodbeni pogoj podlaga za izvršbo. V nasprotnem primeru se izvršba nadaljuje brez uporabe nepoštenega pogoja.

4. Zoper sklep o ustavitvi izvršbe ali neuporabi nepoštenega pogodbenega pogoja je dovoljena pritožba.

V drugih primerih ni pravnega sredstva zoper sklepe, s katerimi se odloči o ugovoru iz tega člena, njihovi učinki pa so omejeni izključno na postopek izvršbe, v katerem so sprejeti.“

10 Člen 552 LEC, ki se nanaša na možnost pritožbe v primeru zavrnitve izvršbe, določa:

„1. Če sodišče presodi, da predpostavke in zahteve, ki se po zakonu zahtevajo za opravo izvršbe, niso izpolnjene, izda sklep o zavrnitvi izvršbe.

Če sodišče presodi, da je mogoče katerega od pogojev v izvršilnem naslovu, ki je eden od navedenih v členu 557(1), opredeliti za nepoštenega, v roku petnajstih dni zasliši stranke. V roku petih dni po zaslišanju ustrezno odloči v skladu z določbami člena 561(1), točka 3.

2. Zoper sklep o zavrnitvi izvršbe je dovoljena neposredna pritožba, ki jo lahko vloži le upnik. Ta pa lahko pred vložitvijo pritožbe zaprosi tudi, da isto sodišče ponovno preizkusi njegov zahtevek.

3. Po dokončnosti sklepa o zavrnitvi izvršbe lahko upnik svoje pravice uveljavlja le v ustreznem rednem postopku, če pravnomočnost sodbe ali dokončne odločbe, ki predstavlja podlago predloga za izvršbo, tega ne preprečuje.“

11 Člen 557 LEC, ki se nanaša na postopek z ugovorom zoper izvršbo na podlagi izvršilnih naslovov, ki niso niti sodni niti arbitražni, določa:

„1. Če se izvršba dovoli na podlagi izvršilnih naslovov iz člena 517(2), točke od 4 do 7, ali na podlagi drugih izvršljivih dokumentov iz člena 517(2), točka 9, lahko dolžnik vloži ugovor v roku in obliki, ki sta določena v prejšnjem členu, samo če ugovor temelji na enem od teh razlogov:

[...]

7. pravni naslov vsebuje nepošten pogoj.

2. Če je vložen ugovor iz prejšnjega odstavka, sodni tajnik z ukrepom procesnega vodstva izvršbo prekine.“

12 Člen 561(1) LEC, ki se nanaša na sklep, s katerim se o ugovoru odloči na podlagi vsebinskih razlogov, določa:

„1. Po zaslišanju strank glede ugovora zoper izvršbo, ki ne temelji na kršitvah postopka, in morebitni obravnavi sodišče samo za namen izvršbe s sklepom sprejme eno od teh odločitev:

(1) če je ugovor v celoti zavrnilo, dopusti nadaljevanje izvršbe za določen znesek. V primeru delne utemeljenosti ugovora zaradi previsokega zahtevka dopusti izvršbo za ustrezen znesek.

S sklepom, s katerim ugovor v celoti zavrne, naloži dolžniku plačilo izvršilnih stroškov v skladu z določbami člena 394, ki ureja plačilo stroškov na prvi stopnji;

(2) če je ugovoru ugodilo iz enega od razlogov iz členov 556 in 557 ali če je ugotovilo, da je zahtevek v skladu s členom 558 previsok in ugovor v celoti utemeljen, odloči, da izvršbe ne bo nadaljevalo;

(3) če ugotovi nepoštenost enega ali več pogojev, s sklepom določi posledice te nepoštenosti, pri čemer bodisi odloči, da je izvršba nedopustna, bodisi izvršbo dopusti brez uporabe nepoštenih pogojev.

2. Če sodišče ugodi ugovoru zoper izvršbo, je izvršba brez učinka, zarubljeni predmeti se vrnejo, prisilni ukrepi zavarovanja se odpravijo, dolžnika pa se v skladu s členoma 533 in 534 vrne v položaj v kakršnem je bil pred začetkom izvršbe. Upniku se prav tako naloži plačilo stroškov postopka z ugovorom.

3. Zoper sklep o ugovoru je dovoljena pritožba, ki pa ne zadrži izvršitve, če je bil z odločbo, ki je predmet pritožbe, ugovor zoper izvršbo zavrjen.

Če je bilo z odločbo, ki je predmet pritožbe, ugovoru ugodeno, lahko upnik predlaga nadaljnjo hrambo zarubljenih predmetov in ohranitev sprejetih ukrepov zavarovanja ter sprejetje ustreznih ukrepov iz člena 697 tega zakona. Sodišče takemu predlogu s sklepom ugodi, če upnik položi zadostno varščino – ki se določi z istim sklepom – s katero se dolžniku zagotovi nadomestilo, do katerega bi bil ta upravičen v primeru potrditve ugoditve ugovoru.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 13 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari 9. junija 2003 z družbo Banco Bilbao sklenili kreditno pogodbo v obliki notarskega zapisa v višini 300.500 EUR, zavarovano s hipoteko na njenem stanovanju.
- 14 Ta znesek, porazdeljen na 360 mesečnih obrokov, bi bilo treba vrniti do 30. junija 2028. V primeru če dolžnika ne bi izpolnjevala svoje obveznosti plačevanja mesečnih obrokov, je imela družba Banco Bilbao pravico zahtevati predčasno poplačilo kredita, ki ga je odobrila tožečima strankama iz postopka v glavni stvari. V določbi 6a kreditne pogodbe je bila določena zamudna obrestna mera v višini 19 % letno, zakonska obrestna mera v Španiji pa je v obdobju na katero se nanaša spor v glavni stvari, znašala 4 % letno.
- 15 Ker tožeči stranki iz postopka v glavni stvari nista izpolnjevali obveznosti plačila mesečnih obrokov tega kredita, je družba Banco Bilbao 15. aprila 2011 zahtevala poplačilo celotnega kredita skupaj z rednimi in zamudnimi obrestmi ter prisilno prodajo nepremičnine, zavarovane s hipoteko.
- 16 Po začetku postopka izvršbe na podlagi hipoteke sta tožeči stranki iz postopka v glavni stvari vložili ugovor zoper izvršbo, ki ga je Juzgado de Primera Instancia nº 3 de Castellón (sodišče prve stopnje št. 3 v Castellónu) zavrnilo. Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta na to odločbo vložili pritožbo, ki je bila – potem ko je bila razglašena za dopustno – predložena Audiencia Provincial de Castellón (provincialno sodišče v Castellónu).
- 17 Predložitveno sodišče navaja, da čeprav je v španskem pravnem postopku dovoljena pritožba zoper odločbo, s katero se postopek izvršbe na podlagi hipoteke ustavi, ker je bilo ugovoru dolžnika ugodeno, pa nasprotno pritožba dolžnika, katerega ugovor je bil zavrjen, ni dovoljena zoper sodbo sodišča prve stopnje, s katero se odredi nadaljevanje postopka prisilne izvršbe.
- 18 Predložitveno sodišče dvomi o združljivosti zadevne nacionalne ureditve s ciljem varstva potrošnikov, ki mu sledi Direktiva 93/13, in s pravico do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 Listine. To sodišče pojasnjuje, da bi se možnost vložitve pritožbe dolžnika lahko izkazala še za toliko bolj odločilno, če bi bilo mogoče nekatere pogoje kreditne pogodbe iz zadeve v postopku v glavni stvari šteti za „nepoštene“ v smislu člena 3(1) Direktive 93/13.

19 V teh okoliščinah je Audiencia Provincial de Castellón prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

- „1. Ali člen 7(1) [Direktive 93/13], v skladu s katerim morajo države članice zagotoviti, da v interesu potrošnikov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki, nasprotuje nacionalni postopkovni določbi, ki – kot člen 695(4) [LEC] – v okviru ureditve pritožbe zoper odločbo, s katero se odloči o ugovoru zoper izvršbo na blagu, ki je predmet hipoteke ali zastavne pravice, določa, da je pritožbo mogoče vložiti le zoper sklep, s katerim se odredi ustavitev postopka ali neuporaba nepoštenega pogodbenega pogoja, ne pa tudi v drugih primerih, kar neposredno povzroči, da predlagatelj izvršbe v primeru, če se ugotovi ugovoru dolžnika in odredi ustavitev postopka ali neuporaba nepoštenega pogoja, lahko vloži pritožbo, medtem ko potrošnik, zoper katerega je bila izvršba predlagana, v primeru, če je njegov ugovor zavržen, tega ne more storiti?
2. Ali je – na področju uporabe zakonodaje Unije o varstvu potrošnikov iz Direktive 93/13 – z načelom pravice do učinkovitega pravnega sredstva ter poštenega sojenja in enakosti orožij iz člena 47 Listine združljiva določba nacionalnega prava, kot je člen 695(4) [LEC], ki v okviru ureditve pritožbe zoper odločbo, s katero se odloči o ugovoru zoper izvršbo na blagu, ki je predmet hipoteke ali zastavne pravice, določa, da je pritožbo mogoče vložiti le zoper sklep, s katerim se odredi ustavitev postopka ali neuporaba nepoštenega pogodbenega pogoja, ne pa tudi v drugih primerih, kar neposredno povzroči, da predlagatelj izvršbe v primeru, če se ugotovi ugovoru dolžnika in odredi ustavitev postopka ali neuporaba nepoštenega pogoja, lahko vloži pritožbo, medtem ko potrošnik, zoper katerega je bila izvršba predlagana, v primeru, če je njegov ugovor zavržen, tega ne more storiti?“

20 Predsednik Sodišča je v skladu s predlogom predložitvenega sodišča odločil, da se bo ta zadeva obravnavala po hitrem postopku iz členov 23a Statuta Sodišča Evropske unije in 105(1) Poslovnika Sodišča (sklep predsednika Sodišča v zadevi Sánchez Morcillo in Abril García, C-169/14, EU:C:2014:1388).

Vprašanji za predhodno odločanje

- 21 Predložitveno sodišče z vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi s členom 47 Listine razlagati tako, da nasprotuje sistemu izvršbe, kakršen je ta v zadevi v glavni stvari, ki določa, da pristojno sodišče postopka izvršbe na podlagi hipoteke ne more prekiniti, lahko pa kvečjemu v končni odločbi potrošniku prisodi odškodnino za škodo, ki jo je ta utrpel, če ta potrošnik kot dolžnik v izvršbi ne more vložiti pritožbe zoper odločbo, s katero je bil njegov ugovor zoper to izvršbo zavržen, medtem ko prodajalec ali ponudnik kot upnik v izvršbi lahko vloži tako pritožbo zoper odločbo, s katero je bilo odrejeno, da se postopek ustavi ali da se nepošteni pogoj ne uporabi.
- 22 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča sistem varstva, uveden z Direktivo 93/13, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske moči in ravni obveščenosti (sodbi Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, točka 32, in Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 44).
- 23 Glede na ta podrejeni položaj člen 6(1) te direktive določa, da nepošteni pogoji za potrošnika niso zavezujoči. Gre za zavezujočo določbo, katere namen je formalno ravnotežje med pravicami in obveznostmi sopogodbениkov, določeno s pogodbo, zamenjati z dejanskim ravnotežjem, tako da se med sopogodbениki spet vzpostavi enakost (sodba Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, točka 40 in navedena sodna praksa).

- 24 V zvezi s tem je Sodišče že večkrat razsodilo, da mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti presoditi o nepoštenosti pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe navedene direktive, in tako izravnati neravnotežje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, in to takoj ko ima vse za to potrebne pravne in dejanske elemente (sodbi Aziz, EU:C:2013:164, točka 46, in Barclays Bank, EU:C:2014:279, točka 34).
- 25 Za nacionalne izvršilne postopke, kot so postopki izvršbe na podlagi hipoteke, veljajo zahteve, ki jih je uvedla sodna praksa Sodišča za učinkovito varstvo potrošnikov.
- 26 Tako je Sodišče že razsodilo, da je treba v takih postopkih Direktivo 93/13 razlagati tako, da nasprotuje zakonodaji države članice, ki sodišču, ki mu je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga, ne dovoljuje, da bi po uradni dolžnosti, *in limine litis* ali v kateri koli drugi fazi postopka, čeprav ima na voljo vse potrebne pravne in dejanske elemente v ta namen, presodilo o nepoštenosti pogoja o zamudnih obrestih v pogodbi, ki jo je prodajalec ali ponudnik sklenil s potrošnikom, če ta ni vložil ugovora (glej sodbo Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, točka 57).
- 27 Sodišče je tudi odločilo, da je to direktivo treba razlagati tako, da nasprotuje zakonodaji države članice, ki poleg tega, da v okviru postopka izvršbe na podlagi hipoteke ne določa ugovornih razlogov v zvezi z nepoštenostjo pogodbenega pogoja, na katerem temelji izvršilni naslov, sodišču, ki odloča o vsebini in je pristojno za presojo nepoštenosti tega pogoja, ne dovoljuje, da sprejme začasne ukrepe, med drugim zlasti ukrep prekinitve navedenega izvršilnega postopka, kadar je sprejetje teh ukrepov nujno za zagotovitev popolne učinkovitosti njegove končne odločbe (glej sodbo Aziz, EU:C:2013:164, točka 64).
- 28 V skladu s sodno prakso Sodišča Direktiva 93/13 tudi nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki izvršilnemu sodišču v okviru izvršbe na podlagi hipoteke ne dovoljuje, da po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika presodi o nepoštenosti pogoja, vsebovanega v pogodbi, iz katere izvira zahtevana terjatev in predstavlja izvršilni naslov, niti da sprejme začasne ukrepe, med drugim zlasti ukrep prekinitve izvršbe, kadar je sprejetje teh ukrepov nujno za zagotovitev popolne učinkovitosti končne odločbe sodišča, ki v ustreznem postopku odloča o vsebini in je pristojno preveriti nepoštenost tega pogoja (sklep Banco Popular Español in Banco de Valencia, C-537/12 in C-116/13, EU:C:2013:759, točka 60).
- 29 V skladu s to sodno prakso in zlasti po razglasitvi sodbe v zadevi Aziz (EU:C:2013:164) je zakon 1/2003 spremenil zlasti člene LEC, ki se nanašajo na postopek izvršbe na stvareh, ki so predmet hipoteke ali zastavne pravice, in sicer z uvedbo možnosti v člen 695(1) LEC, da lahko dolžnik v postopku izvršbe na podlagi hipoteke vloži ugovor zaradi nepoštenega pogodbenega pogoja, ki je podlaga za izvršbo.
- 30 Ta zakonska sprememba je privedla do novega spornega vprašanja v primerjavi z vprašanjem, glede katerega sta bila izdana sodba v zadevi Aziz (EU:C:2013:164) in sklep v zadevi Banco Popular Español in Banco de Valencia (EU:C:2013:759). To vprašanje se nanaša na dejstvo, da je ta nacionalna zakonodaja, s tem ko je omejila vložitev pritožbe na to odločbo zgolj na primer, če sodišče prve stopnje ugotovi ugovoru zaradi nepoštenega pogodbenega pogoja, ki predstavlja podlago za izvršbo, uvedla različno obravnavanje prodajalca ali ponudnika in potrošnika glede njunega položaja v postopku. Če je namreč pritožba mogoča le v primeru, da je ugovor utemeljen, se prodajalec ali ponudnik lahko pritoži zoper odločbo, ki je v navzkrižju z njegovimi interesi, medtem ko potrošnik v primeru zavrnitve njegovega ugovora te možnosti nima.
- 31 V zvezi s tem je treba opozoriti, da so, kadar nacionalni mehanizmi za prisilno izvršbo niso usklajeni, pravila za izvajanje pritožbe zoper odločbo, s katero se odloči o zakonitosti kakšnega pogodbenega pogoja, ki so dopustni v okviru postopka izvršbe na podlagi hipoteke, po načelu procesne avtonomije držav članic predmet njihovega nacionalnega pravnega reda. Navzlic temu pa je Sodišče poudarilo, da morajo ta pravila izpolnjevati dva pogoja, in sicer, da niso manj ugodna od tistih, ki urejajo podobne položaje v nacionalnem pravu (načelo enakovrednosti), in da v praksi ne onemogočajo ali čezmerno otežujejo uresničevanja pravic, ki jih potrošniku podeljuje pravo Unije (načelo učinkovitosti) (glej

v tem smislu sodbe Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, točka 24; Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, točka 38; Aziz, EU:C:2013:164, točka 50, in Barclays Bank, EU:C:2014:279, točka 37).

- 32 Na eni strani je zvezi z načelom enakovrednosti treba navesti, da Sodišču niso bili predloženi dokazi, ki bi vzbudili dvom o skladnosti nacionalne zakonodaje iz postopka v glavni stvari s tem načelom.
- 33 Zlasti iz določb člena 695(1) in (4) LEC je namreč razvidno, da španski procesni sistem ne vsebuje določb, ki bi potrošniku omogočale vložitev pritožbe zoper odločbo, s katero je bil njegov ugovor zoper izvršbo zavržen, in to ne le, kadar ta ugovor temelji na nepoštenosti – v smislu člena 6 Direktive 93/13 – pogoja pogodbe, ki jo je prodajalec ali ponudnik sklenil s potrošnikom, ampak tudi, kadar ugovor temelji na kršitvi nacionalnega predpisa javnega reda, kar mora predložitveno sodišče vsekakor preveriti (glej v tem smislu sodbo Aziz, EU:C:2013:164, točka 52).
- 34 Na drugi strani je Sodišče glede načela učinkovitosti že razsodilo, da je treba vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali preveč otežuje uporabo prava Unije, preizkusiti ob upoštevanju vloge te določbe v celotnem postopku ter poteka postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi sodišči. V zvezi s tem je treba po potrebi upoštevati načela nacionalnega pravnega sistema, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka (glej v tem smislu sodbi Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, točka 34, in Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, točka 51 ter navedena sodna praksa).
- 35 Tako obveznost držav članic zagotoviti učinkovitost pravice – ki jo imajo stranke v skladu z Direktivo 93/13 – da se ne uporabljajo nepošteni pogoji, obsega tudi zahtevo po zagotovitvi sodnega varstva, določenega v členu 47 Listine, ki jo mora spoštovati nacionalno sodišče (glej v tem smislu sodbo Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, točka 29). To varstvo mora biti zagotovljeno tako pri določitvi sodišč, pristojnih za odločanje o pravnih sredstvih, ki temeljijo na pravu Unije, kot pri opredelitvi postopkovnih pravil v zvezi s temi pravnimi sredstvi (glej v tem smislu sodbo Alassini in drugi, od C-317/08 do C-320/08, EU:C:2010:146, točka 49).
- 36 V zvezi s tem pa je treba opozoriti, da v skladu s pravom Unije načelo učinkovitega sodnega varstva posamezniku ne zagotavlja pravice do dvostopenjskega sodnega varstva, ampak le pravico do dostopa do sodišča (sodba Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, točka 69). Zato dejstvo, da ima potrošnik kot dolžnik v postopku izvršbe na podlagi hipoteke za uveljavljanje pravic iz Direktive 93/13 na voljo pravno sredstvo samo pred enim sodiščem, samo po sebi ni v nasprotju s pravom Unije.
- 37 Vendar je ob upoštevanju vloge tega člena 695(1) in (4) LEC v celotnem postopku treba ugotoviti tole.
- 38 Prvič je treba navesti, da je iz spisa, predloženega Sodišču, razvidno, da lahko v skladu s španskimi procesnimi pravili prodajalec ali ponudnik začne postopek izvršbe na podlagi hipoteke – katere predmet je nepremičnina, ki pomeni osnovno potrebo potrošnika do stanovanja – na podlagi izvršljivega notarskega zapisa brez sodnega preizkusa vsebine te listine, s katerim bi se ugotovila morebitna nepoštenost enega ali več pogojev te listine. Zaradi takega privilegija prodajalca ali ponudnika je toliko pomembnejše dejstvo, da je potrošnik kot dolžnik v izvršbi upravičen do učinkovitega sodnega varstva.
- 39 Po eni strani je glede preizkusa, ki ga v zvezi s tem izvaja izvršilno sodišče, treba opozoriti, da, kot je španska vlada potrdila na obravnavi, kljub spremembam, ki jih je v LEC vnesel zakon 1/2003 po razglasitvi sodbe v zadevi Aziz (EU:C:2013:164), člen 552(1) LEC sodišča ne obvezuje, da mora po uradni dolžnosti preučiti morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev, ki predstavljajo podlago predloga za izvršbo, pač pa je ta preučitev zgolj fakultativna.

- 40 Po drugi strani pa lahko dolžnik v postopku izvršbe na podlagi hipoteke v skladu s členom 695(1) LEC, kot je bil spremenjen z zakonom 1/2003, vloži ugovor zoper izvršbo, če ta temelji, med drugim, na nepoštenem pogodbenem pogoju, ki je podlaga za izvršbo ali za določitev dolgovanega zneska.
- 41 V zvezi s tem je treba vseeno poudariti, da je v skladu s členom 552(1) LEC preučitev ugovora, ki temelji na nepoštenosti pogodbenega pogoja, podvržena časovnim omejitvam, kot sta zahtevi, da sodišče stranke zasliši v roku petnajstih dni in odloči v roku petih dni.
- 42 Poleg tega je iz spisa, predloženega Sodišču, razvidno, da je za španski postopkovni sistem na področju izvršbe na podlagi hipoteke značilno, da kakor hitro je postopek izvršbe uveden, je vsak drug postopek, ki bi ga lahko sprožil potrošnik, vključno s postopkom za izpodbijanje veljavnosti izvršilnega naslova ali zapadlosti, dejanskega obstoja, prenehanja ali višine terjatve, predmet ločenega postopka in odločbe, ne da bi kateri od teh postopkov lahko povzročil prekinitev ali ustavitev postopka izvršbe, razen če je navedeni potrošnik poskrbel za zaznambo predloga za izbris hipoteke pred vpisom zaznambe o predložitvi potrdila o zavarovanju (glej v tem smislu sodbo Aziz, EU:C:2013:164, točke od 55 do 59).
- 43 Ob upoštevanju teh značilnosti španski postopkovni sistem kot celota, in kot se uporablja v zadevi iz postopka v glavni stvari, če je ugovor, ki ga je potrošnik vložil zoper izvršbo na podlagi hipoteke na njegovo nepremičnino, zavržen, izpostavlja potrošnika in morebiti – kot v postopku iz zadeve v glavni stvari – njegovo družino tveganju, da po prisilni prodaji stanovanja tega izgubi, pri čemer izvršilno sodišče kvečjemu na hitro preveri veljavnost pogodbenih pogojev, na katere je prodajalec ali ponudnik oprl svoj predlog za izvršbo. Varstvo, ki ga ima na voljo potrošnik kot dolžnik v izvršbi prek ločenega sodnega nadzora v okviru postopka, uvedenega vzporedno s postopkom izvršbe, ne more izravnati tega tveganja, saj v primeru, da bi se pri tem nadzoru ugotovil obstoj nepoštenega pogoja, temu potrošniku ne bi bila zagotovljena povrnitev škode v naravi z vrnitvijo v stanje pred izvršitvijo izvršbe na s hipoteko obremenjeno nepremičnino, pač pa kvečjemu odškodnina. Zgolj kompenzacijski učinek odškodnine, eventualno prisojene potrošniku, daje potrošniku nepopolno in nezadostno varstvo. Ne pomeni ne ustreznega ne učinkovitega sredstva – v smislu člena 7(1) Direktive 93/13 – za preprečevanje nadaljnje uporabe pogoja, za katerega se presodi, da je nepošten, v javnih listinah, s katerimi se ustanovi hipoteka na nepremičnini, ki je podlaga za izvršbo na tej nepremičnini (glej v tem smislu sodbo Aziz, EU:C:2013:164, točka 60).
- 44 Na drugem mestu je treba v zvezi z vlogo, ki jo ima člen 695(4) LEC v sistemu celotnega izvršilnega postopka na podlagi hipoteke v španskem pravu, opozoriti, da ta določba prodajalcu ali ponudniku kot upniku v izvršbi priznava pravico do pritožbe na odločbo, s katero se odredi odlog izvršbe ali ugotovi, da se nepošteni pogoj ne uporabi, nasprotno pa potrošniku ne daje pravice do pritožbe zoper odločbo, s katero je bil ugovor zoper izvršbo zavržen.
- 45 Tako je očitno, da potek postopka z ugovorom zoper izvršbo iz člena 695 LEC pred nacionalnim sodiščem potrošnika kot dolžnika v izvršbi glede sodnega varstva pravic, na katere se lahko zoper uporabo nepoštenih pogojev upravičeno sklicuje na podlagi Direktive 93/13, postavlja v podrejen položaj glede na prodajalca ali ponudnika kot upnika v izvršbi.
- 46 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da procesni sistem iz postopka v glavni stvari ogroža uresničevanje cilja, ki mu sledi Direktiva 93/13. To neravnotežje med procesnimi sredstvi, ki jih ima na voljo potrošnik na eni strani in prodajalec ali ponudnik na drugi strani, namreč le okrepi neravnotežje, ki že sicer obstaja med pogodbenima strankama in je že bilo omenjeno v točki 22 te sodbe in ki se sicer odraža v okviru posameznega pravnega sredstva, ki vključuje potrošnika in njegovega poslovnega partnerja (glej po analogiji sodbo Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, EU:C:2013:800, točka 50).

- 47 Poleg tega je tak procesni sistem v nasprotju s sodno prakso Sodišča, v skladu s katero posebnosti sodnih postopkov, ki med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom potekajo na podlagi nacionalnega prava, ne smejo pomeniti sredstva, ki bi lahko vplivalo na pravno varstvo, ki ga morajo potrošniki imeti v skladu z določbami Direktive 93/13 (glej v tem smislu sodbo Aziz, EU:C:2013:164, točka 62).
- 48 Iz tega je tudi razvidno, da je v španskem pravu, kadar si v izvršbi na podlagi hipoteke nasprotujeta potrošnik in prodajalec ali ponudnik, potek postopka z ugovorom zoper izvršbo iz člena 695 LEC v nasprotju z načelom enakosti orožij ali načelom procesne enakosti. To načelo pa je sestavni del načela učinkovitega sodnega varstva pravic, ki jih imajo pravni subjekti v skladu s pravom Unije, kot je zagotovljeno s členom 47 Listine (glej v tem smislu sodbi Otis in drugi, C-199/11, EU:C:2012:684, točka 48, in Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, točka 29).
- 49 Iz ustaljene sodne prakse Sodišča je namreč razvidno, da načelo enakosti orožij in med drugim načelo kontradiktornosti izhajata iz pojma poštenega sojenja, ki vključuje obveznost dati vsaki stranki razumno možnost, da predstavi svoje trditve pod pogoji, ki je v primerjavi z nasprotno stranko ne postavljajo v bistveno slabši položaj (sodba Suède in drugi/API in Komisija, C-514/07 P, C-528/07 P in C-532/07 P, EU:C:2010:541, točka 88).
- 50 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da lahko nacionalni postopek izvršbe na podlagi hipoteke, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, ogrozi učinkovitost varstva potrošnikov, ki se, kot izhaja iz Direktive 93/13 v povezavi s členom 47 Listine, želi doseči s to direktivo, ker ta procesna ureditev povečuje neenakost orožij med prodajalci ali ponudniki kot upniki v izvršbi na eni strani in potrošniki kot dolžniki v izvršbi na drugi strani pri uporabi sodnih pravnih sredstev, ki temeljijo na pravicah, ki jih imajo ti potrošniki na podlagi Direktive 93/13, še toliko bolj, ker so postopkovna pravila za uporabo teh pravnih sredstev nepopolna in nezadostna za preprečitev nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev iz javne listine, s katero je bila ustanovljena hipoteka, na podlagi katere prodajalec ali ponudnik začne postopek izvršbe na nepremičnino, ki je bila zastavljena v zavarovanje.
- 51 Ob upoštevanju vsega navedenega je treba na postavljeni vprašanji odgovoriti, da je treba člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi s členom 47 Listine razlagati tako, da nasprotuje sistemu izvršbe, kakršna je ta v zadevi v glavni stvari, ki določa, da pristojno sodišče postopka izvršbe na podlagi hipoteke ne more prekiniti, lahko pa kvečjemu v končni odločbi potrošniku prisodi odškodnino za škodo, ki jo je ta utrpel, če ta potrošnik kot dolžnik v izvršbi ne more vložiti pritožbe zoper odločbo, s katero je bil njegov ugovor zoper to izvršbo zavržen, medtem ko prodajalec ali ponudnik kot upnik v izvršbi lahko vloži tako pritožbo zoper odločbo, s katero je bilo odrejeno, da se postopek ustavi ali da se nepošteni pogoj ne uporabi.

Stroški

- 52 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah v povezavi s členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah je treba razlagati tako, da nasprotuje sistemu izvršbe, kakršna je ta v zadevi v glavni stvari, ki določa, da pristojno sodišče postopka izvršbe na podlagi hipoteke ne more prekiniti, lahko pa kvečjemu v končni odločbi potrošniku prisodi odškodnino za škodo, ki jo je ta utrpel, če ta potrošnik kot dolžnik

v izvršbi ne more vložiti pritožbe zoper odločbo, s katero je bil njegov ugovor zoper to izvršbo zavrjen, medtem ko prodajalec ali ponudnik kot upnik v izvršbi lahko vloži tako pritožbo zoper odločbo, s katero je bilo odrejeno, da se postopek ustavi ali da se nepošteni pogoj ne uporabi.

Podpisi